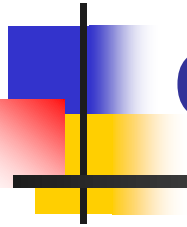

Úvod do studia psychologie osobnosti

Psychologie osobnosti

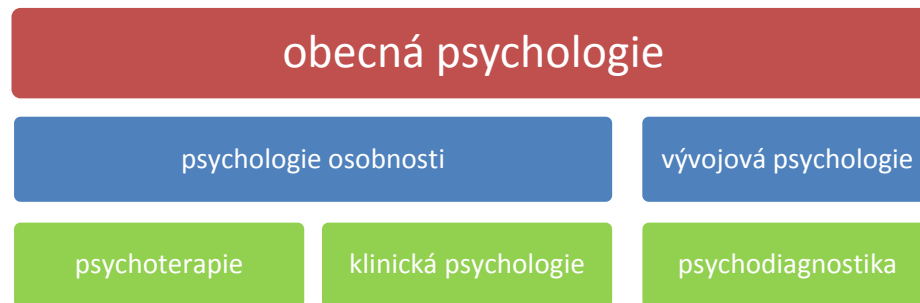
Obecná psychologie

x Psychologie osobnosti

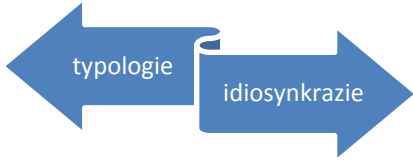
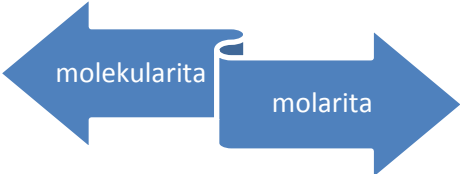
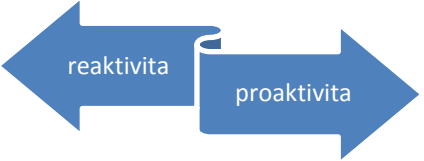
x Psychoterapie

Postavení obecné psychologie a ostatních oborů

Obecná psychologie versus psychologie osobnosti

Obecná psychologie	ZATÍMCO	Psychologie osobnosti
zkoumá obecné principy lidské psychiky, člověk je pro ni průměrný jedinec druhu homo sapiens		zkoumá, jak funguje individualita člověka, jaké jsou intersubjektivní rozdíly a co je jejich příčinou
zkoumá dílčí jevy do velkých podrobností, čímž vzniká roztržičnost, ale zároveň též banka poznatků pro ostatní psychologické disciplíny		zkoumá vztahy dílčích psychických vlastností, které tvoří strukturálně-dynamický systém, jednoduše: osobnost
vidí tradičně člověka jako entitu reagující na podněty a adaptující se na situace		snaží se vidět člověka jako jedinečné „já“, které aktivně rozhoduje o tom, jakým způsobem bude utvářet svůj život a své okolí

Psychologie osobnosti

- **Dvě rozdílné cesty:**
- **zkoumání jednotlivých složek osobnosti: temperament, charakter, sebepojetí, motivace...**
- **pohled na osobnost prostřednictvím koncepcí různých autorů**
 - **behaviorismus – Watson, Skinner,...**
 - **psychoanalýza – Freud, Jung, Adler, Horneyová,...**
 - **humanistická – Roger, Maslow**

Namalujte si člověka...

Tři pilíře utváření osobnosti

- **Biologické faktory (vliv na vlohy, temperament)**
- **Sociální faktory (charakter...)**
- **Sebeutváření (moje vlastní cesta, sebevýchova, seburčení)**
- Věčná otázka: Co má největší vliv na utváření osobnosti?

Biologické a sociální faktory

- Výzkumy dvojčat – výchova x genetika
-
- Rasové teorie – biologická podmíněnost některých složek osobnosti

Definice osobnosti

Co je to osobnost?

Osobnost v laickém slova smyslu – „...osobnosti Superstar jsou rychlokvašky...“

„Václav Havel je osobnost“

V psychologii osobnosti je osobností každý: nejen Sestra Tereza či John Lennon, i vy i já a samozřejmě člověk na Vašem obrázku.

Je osobnost tedy **souhrn různých složek**, které jsme si vyjmenovali a které spolu tvoří složitý funkční systém? Anebo je osobnost tím, **co to všechno propojuje určitým specifickým způsobem?** Takže vlastně: **je moje osobnost příčinou nebo výsledkem?**

Definice osobnosti (Smékal, 2002)

Osobnost je jednotná psychofyziologická celost, integrace dynamických vztahů mezi biologickými (konstitučními) a sociálními momenty. (K.Gotschaldt)

Každý člověk je v určitých ohledech jako všichni ostatní, jako někteří lidé, jako žádný jiný člověk. (A. H. Murray)

Osobnost je integrovaný, k seberealizaci směřující systém psychických a psychofyziologických funkcí individua, které jsou v neustálé interakci s prostředím. (P. Říčan)

**Osobnost je konečný produkt našeho systému zvyků.
(J. B. Watson)**

Definice osobnosti (Smékal, 2002)

Osobnost je konvergencí všech podstatných kulturních tendencí v psychice. Čím kulturnější člověk je, tím méně může být jedinečnou osobností. (Vernon)

**Osobnost nezáleží na vlastnostech, ale ve způsobu jejich spojení.
(Peters)**

Osobnost je to, čím se jeden člověk odlišuje od druhého z hlediska kvantitativního i kvalitativního. (H. J. Smith)

Osobnost je sumou psychických reakcí člověka na mínění, které má o něm jeho okolí. (Ch. H. Cooley)

Tři základní přístupy...

- Psychoanalýza
- Behaviorismus
- Humanistická psychologie
- A pak moderní přístupy: kognitivní, rysový...
- Liší se právě v pohledu na osobnost člověka
- Mnoho z nich vycházejících různých teorií...

Psychoanalýza, neopsychoanalýza

Sigmund Freud

Vědomí x předvědomí x nevědomí

Struktura osobnosti

ID – je iracionální, princip slasti

EGO – je racionální, princip reality

SUPEREGO – princip dokonalosti

Intrapersonální konflikty

id versus ego, id versus superego, ego versus superego

Obranné mechanismy – slouží pro ochranu ega před myšlenkami, které jsou zraňující, úzkost vyvolávající.

Vytěsnění, sublimace, regrese, fixace...

C. G. Jung, A. Adler, K. Horneyová, H. S. Sullivan, E. Fromm, E. Erikson, ...

Behaviorismus, neobehaviorismus

Otec behaviorismu J. B. Watson

„...Dejte mi tucet zdravých dobře rostlých dětí a vlastní specifický svět, v němž bych je vychovával, a já vám ručím za to, že z každého z nich vychovám specialistu podle objednávky: lékaře, právníka, umělce, vedoucího prodejny, ba dokonce i žebráka a zloděje, bez zřetele k jeho vlohám, sklonům, tendencím, schopnostem, zájmům a výbavě jeho předků...“

Behaviorismus, neobehaviorismus

Důraz na chování, viditelné projevy organismu.

Reakce (jednání) člověka je funkcí prostředí (stimulu) a osobnosti (black box).

Ivan P. Pavlov

Teorie klasického podmiňování – nepodmíněný x podmíněný podnět.

Clark L. Hull, B. F. Skinner

Rozvíjeli teorii podmiňování, zamýšleli se nad zamezením vyhasnutí podmíněné odezvy.

John Dollard, Neal E. Miller

Zabývali se procesem učení, vymezovali jeho složky.

Humanistická psychologie

Abraham Maslow, Carl R. Rogers

Opozice vůči behaviorismu i proti „pudovým“ silám psychoanalýzy.
Zdůraznění svobody a individuality.

Optimistický pohled na organismu, může být moudřejší než vědomí.
Vůle k seberealizaci, mohou jí být postaveny překážky.

Sebepojetí – názor člověka na sebe sama (pozitivní, zhodnocující
nebo negativní, znehodnocující). Je formováno rodiči a dalšími významnými
osobami.

Nepodmíněné kladné přijetí, upozorňování na chyby v chování x na chyby
v člověku.

Kongruence – shoda mezi prožitky přítomnými v organismu a tím, jak jsou
symbolizovány v já.

Názor na lidskou povahu

Psychoanalýza

Behaviorismus

Humanistická psychologie

Názor na lidskou povahu

Psychoanalýza
negativní

Behaviorismus
neutrální

Humanistická psychologie
pozitivní

Je chování svobodné nebo determinované?

Psychoanalýza

Behaviorismus

Humanistická psychologie

Je chování svobodné nebo determinované?

Psychoanalýza

determinované

Behaviorismus

determinované

Humanistická psychologie

svobodná volba

Základní motivy

Psychoanalýza

Behaviorismus

Humanistická psychologie

Základní motivy

Psychoanalýza

sex a agrese

Behaviorismus

popudy různého druhu

Humanistická psychologie

sebeaktualizace

Struktura osobnosti

Psychoanalýza

Behaviorismus

Humanistická psychologie

Struktura osobnosti

Psychoanalýza

id, ego, super ego

Behaviorismus

zvyky

Humanistická psychologie

self (jáství)

Role nevědomí

Psychoanalýza

Behaviorismus

Humanistická psychologie

Role nevědomí

Psychoanalýza

maximalizovaná

Behaviorismus

prakticky neexistující

Humanistická psychologie

minimalizovaná

Vývojový důraz

Psychoanalýza

Behaviorismus

Humanistická psychologie

Vývojový důraz

Psychoanalýza

psychosexuální stádia

Behaviorismus

kritické situace, učení – identifikace a imitace

Humanistická psychologie

vývoj obrazu sebe sama

Bariéry osobního růstu

Psychoanalýza

Behaviorismus

Humanistická psychologie

Bariéry osobního růstu

Psychoanalýza

nevědomé konflikty, fixace

Behaviorismus

maladaptivní zvyky, patologické prostředí

Humanistická psychologie

podmínky hodnoty, inkongruence

Teoretická psychologie osobnosti

- **Co je to osobnost**
- **Z čeho se skládá = struktura osobnosti**
- **Jak spolu tyto komponenty souvisí**
- **Jak se osobnost mění v průběhu ontogeneze**
- **Jak osobnost funguje = dynamika osobnosti**
- **Jak je možné osobnost poznat**
- **Jaké jsou poruchy osobnosti**

Praktická psychologie osobnosti

- **Jakou osobností je tento člověk**
- **Jak se bude tento člověk chovat v takové a takové situaci**
- **Jak bude tento člověk řešit daný úkol**
- **Proč je tento člověk takový, jaký je**
- **Jak se bude utvářet osobnost tohoto člověka, když na něj budou působit takové a takové podmínky, okolnosti**